

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ
ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ СУДДЯМИ
НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ**

**THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE INVESTIGATION OF THE ACCEPTANCE
OF AN OFFER, PROMISE OR RECEIPT OF AN UNDUE BENEFIT BY JUDGES**

Питання розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддя-ми неправомірної вигоди займають актуальну позицію у науковому світі, породжують проблемні питання в умовах сьогодення й потребують шляхів вирішення. Спираючись на наукові дослідження, розглянуто ключові питання, які виникають під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди судьями як з точки зору кримінально-правової, так і криміналістичної характеристики. Мета статті полягає у аналізі наукових джерел, які характеризують стан наукової розробленості проблем розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання судьями неправомірної вигоди і складають теоретичну основу дослідження. В розслідуванні кримінального правопорушення щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання судьями неправомірної вигоди є проблемні аспекти: 1) суб'єктами таких злочинів, як правило, є освічені, високоінтелектуальні особи, тому, як наслідок, злочини такої категорії відрізняються кваліфікованими способами підготовки; 2) незацікавленість керівництва посадової особи, причетної до скоєння злочину, у виявленні злочинної діяльності свого колеги; 3) обізнаність суб'єктів про можливості, методи та засоби правоохоронних органів щодо розкриття злочинів та їхня висока юридична обізнаність; 4) наявність великого обсягу оперативних та владних повноважень, корумпованих зв'язків у суб'єкта злочину у сфері службової діяльності; 5) використання в процесі доказування недопустимих доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини та ін. Аналіз наукових робіт в Україні дозволяє сформулювати уявлення про окремі аспекти розслідування корупційних кримінальних правопорушень (В.М. Трепак, О.В. Пчеліна), а саме прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовими особами неправомірної вигоди (Ю.О. Андрейко, Д.О. Шумейко), реалізації криміналістичного забезпечення за даних умов (О.М. Шрамко, В.В. Юсупов). Перелік монографічних, дисертаційних та інших наукових праць з окресленої проблематики засвідчує, що основи розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання судьями неправомірної вигоди залишаються не розробленими. Таким чином, незважаючи на численні наукові праці з питань юридичної відповідальності суддів, кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, зокрема прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовими особами неправомірної вигоди, а також реалізації криміналістичного забезпечення за даних умов, дослідження на рівні монографічних робіт щодо розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання судьями неправомірної вигоди, проводилися фрагментарно та потребують подальшого дослідження.

Ключові слова: *корупція, кримінальне правопорушення, наукові положення, кримінальне провадження, спеціальні знання.*

The question of investigating the acceptance of an offer, promise, or receipt of an undue benefit by judges occupies an actual position in the scientific world, gives rise to problematic issues in today's conditions, and requires solutions. Based on scientific

research, the key questions that arise during the investigation of the acceptance of an offer, promise or receipt of an undue advantage by judges are considered both from the point of view of criminal law and forensic characteristics. The purpose of the article is to analyze the scientific sources that characterize the state of scientific development of the problems of investigating the acceptance of an offer, promise or receiving an undue advantage by judges and constitute the theoretical basis of the study. In the investigation of a criminal offense regarding the acceptance of an offer, promise or receipt of an undue benefit by judges, there are problematic aspects: 1) the subjects of such crimes are usually educated, highly intelligent persons, therefore, as a result, crimes of this category differ in qualified methods of preparation; 2) lack of interest of the management of the official involved in the commission of the crime in detecting the criminal activity of his colleague; 3) the subjects' awareness of the possibilities, methods and means of law enforcement agencies for the detection of crimes and their high legal awareness; 4) the presence of a large amount of operational and authoritative powers, corrupt connections in the subject of the crime in the field of official activity; 5) use in the process of proving inadmissible evidence obtained as a result of a significant violation of human rights and freedoms, etc. The analysis of scientific works in Ukraine allows us to form an idea about certain aspects of the investigation of corruption criminal offenses (V.M. Trepak, O.V. Pchelina), namely the acceptance of an offer, promise or receipt of undue benefit (Y.O. Andreyko, D.O. Shumeiko), implementation of forensic support under these conditions (O.M. Shramko, V.V. Yusupov). The list of monographs, dissertations and other scientific works on the outlined issues proves that the foundations of the investigation of the acceptance of an offer, promise or receipt of undue benefit by judges remain undeveloped. Thus, despite the numerous scientific works on the legal responsibility of judges, criminal liability for criminal offenses in the field of official activity, in particular the acceptance of an offer, promise or receipt of undue benefit, as well as the implementation of forensic support under these conditions, research at the level of monographic works on the investigation acceptance of offers, promises or receipt of undue benefits by judges were carried out fragmentarily and require further research.

Key words: *corruption, criminal offense, scientific provisions, criminal proceedings, special knowledge.*

Постановка проблеми. Весь процес розвитку суспільства пронизаний прагненням та системними кроками до створення системи справедливого правосуддя. У досягненні цієї мети важливе значення має протидія корупції суддівською владою. В історії кримінального законодавства вона реалізується, поряд із іншими заходами, шляхом встановлення відповідальності суддів за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Можна стверджувати, що питання розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди займають актуальну позицію у науковому світі, породжують проблемні питання в умовах сьогодення й потребують шляхів вирішення. Так, спираючись на окремі наукові дослідження, розглянемо ключові актуальні питання, які виникають під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди не лише з точки зору кримінально-правової характеристики, але й криміналістично значущої інформації.

Низка питань щодо проблематики розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди є невивченою. Поза увагою науковців залишився комплексний аналіз криміналістичної характеристики цих кримінальних правопорушень, особливості спеціального суб'єкта – суддів при прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Як зазначає у своєму дисертаційному дослідженні М.Б. Желік, існує низка прогалин на науково-дослідницькому рівні щодо комплексного аналізу складів злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди; не досліджено караність відповідних злочинів та не визначено обґрунтованість меж покарань. Так, на практичному рівні, згідно з кримінально-правовою наукою, не вирішеними залишилися питання кримінально-правової кваліфікації злочинів, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. Крім того, не проводилися розмежування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди від суміжних складів злочинів або злочинів, передбачених конкуруючими нормами [1, с. 37-38].

М.О. Семенишин зазначає, що згідно з практичною складовою, кримінальні правопорушення, вчинені судьями і службовими особами органів правосуддя – це насамперед корупційні кримінальні правопорушення та ті, що пов'язані зі зловживанням повноваженнями. Сьогодні Державним бюро розслідувань розроблено і втілюється низка заходів щодо протидії кримінальним правопорушенням, вчинених судьями і службовими особами органів правосуддя. Найефективнішим засобом з них є подальше створення таких умов, щоб корупція стала вкрай ризикованою і не вигідною. Необхідно змінити психологію ставлення суспільства до найменших корупційних проявів. До тих пір, доки судьям і службовим особам органів правосуддя буде вигідно одержувати неправомірну вигоду чи іншим шляхом зловживати своїм службовим становищем, а ризик притягнення до кримінальної відповідальності буде мінімальним внаслідок недоторканості, ніякі репресивні заходи не сприятимуть настанню позитивного результату. Відповідно, слід не тільки декларувати необхідність належного здійснення правосуддя, а й намагатися постійно вирішувати всі питання щодо такого забезпечення. Тому, першочергово потребує перегляду питання щодо недоторканості та іміджу судді. Таким чином, ризик корупційних кримінальних правопорушень – це те, що є і надалі має бути основним напрямом протидії злочинності в сфері здійснення правосуддя [2, с. 116-118].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у науковий доробок різноманітних аспектів розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі вчинених у сфері службової діяльності, зробили провідні вітчизняні вчені. Увагу слід звернути на нові дисертаційні праці щодо проблем методики розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (хабарництва) в Україні, наприклад, Я.Є. Мишкова «Методика розслідування хабарництва» (2005) [3], Ю.О. Андрейка «Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2020) [4], Д.А. Бондаренка «Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування)» (2009) [5], М.О. Комарницької «Відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди за кримінальним правом України» (2021) [6], Д.О. Шумейка «Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2015) [7], С.В. Олійника «Початковий етап та основні напрями розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2016) [8], Ю.П. Хитя «Юридико-психологічні засади взаємодії слідчого (детектива) та прокурора під час досудового розслідування корупційних злочинів» (2023) [9] та інших науковців. Крім того, розроблено рекомендації з протидії деяким різновидам корупційних кримінальних правопорушень, зокрема посягань, учинених судьями. Наприклад, мова йде про дисертаційне дослідження В.М. Трепака «Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні» (2020) [10].

Мета статті полягає у аналізі джерел, які характеризують стан наукової розробленості проблем розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання судьями неправомірної вигоди і складають теоретичну основу дослідження.

Виклад основного матеріалу. Наголосимо на тому, що до корупційних правопорушень відносять суспільно небезпечні діяння, які полягають у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди [11, с. 60], особливостями яких є сфера соціальних відносин, в якій можливе вчинення корупційних злочинів, а також неправомірне використання особою наданої їй влади або свого посадового становища [12, с. 5]. Безумовним фактом є те, що суб'єкт вчинення прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди є спеціальним (працівник підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою; службова особа; службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; особа, яка надає публічні послуги; особа, яка зловживає впливом) [11, с. 61-62]. Згідно з теорією кримінального права прийняття виокремлювати два основні способи одержання неправомірної вигоди: простий, що полягає в безпосередньому наданні неправомірної вигоди службовій особі та завуальований – приховування факту одержання неправомірної вигоди під зовні замасковану законну угоду [13, с. 206].

В.В. Калитаєв класифікує отримання неправомірної вигоди, залежно від часу, на наступні види: неправомірна вигода-підкуп, коли особа одержує неправомірну вигоду після змови про вчинення будь-яких дій (бездіяльності) в інтересах особи, яка пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду, або в інтересах третьої особи, та неправомірна вигода-винагорода (одержувана особою як подяка від особи, яка пропонувала, обіцяла або надала неправомірну вигоду за надані послуги) [14, с. 379].

Також опрацьовано низку наукових досліджень щодо розслідування кримінальних проваджень за фактами прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, зокрема ці питання піднято у наукових працях О.М. Таркана [15]. Нині серед вчених та практичних працівників гостро постало питання про використання спеціальних знань при розслідуванні корупційних правопорушень (О.М. Шрамко (2021) [16], Ю.М. Чорноус, А.В. Лісіцький (2023) [17], проведення антикорупційної експертизи, застосування тактичних засобів розслідування корупційних кримінальних правопорушень (В.В. Юсупов) [18].

Акцентуємо увагу на дисертаційне дослідження О.В. Пчеліної «Теоретичні основи формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності» (2017). У праці визначено поняття злочинів у сфері службової діяльності у криміналістиці, а також розроблено критерії для здійснення криміналістичної класифікації злочинів у сфері службової діяльності, до яких віднесено кримінально-правові та криміналістичні: сферу виникнення відносин, на які посягають злочини; галузеву специфіку; суб'єкта, на інтереси якого посягають конкретні злочинні діяння; різновид служби; форму вини; предмет посягання; злочинну мету; характеристику особи злочинця; способи реалізації злочинного задуму; масштаби злочинної діяльності [19, с. 16].

А.Б. Балонь у дисертації «Методика розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень» (2015) висловлює думку щодо обставини вчинення злочинів, з використанням службовою особою своїх повноважень, що обумовлені: особливостями діяльності установи, організації, відповідного контролю та звітності; наявністю у злочинця службових повноважень згідно з посадою; цілями й мотивами вчинення злочину; особистими якостями службової особи; поведінкою інших осіб, пов'язаних зі злочинцем, особливістю їхніх відносин (наприклад, наявністю корумпованих «верхів», які забезпечують злочинцеві безпеку при вчиненні дій) [20, с. 14]. У свою чергу, в роботі «Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності» (2016) О.І. Ромців виділила обставини, які негативно впливають на ефективність подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності, а саме: неврахування фактору протидії під час розроблення методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності; корумпованість працівників правоохоронних органів; ризик отримання неправомірної вигоди слідчим; недосконалість окремих положень кримінального процесуального законодавства, що полягає в більшості випадків у неможливості обрання запобіжних заходів щодо тримання під вартою основних фігурантів; окремі прогалини щодо забезпечення безпеки учасників кримінального провадження; посередницька діяльність адвокатського корпусу у сприянні протидії розслідуванню означених злочинів; створення службовими особами сторони захисту від викриття та протидії розслідуванню із використанням корумпованих зв'язків тощо [21, с. 177]. У дисертаційному дослідженні М.В. Борушовського «Основи методики розслідування зловживання владою або своїм службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя» (2021) науковцем проаналізовано поняття та складові криміналістичної характеристики провокації підкупу. З'ясовано, що до її структури належать такі елементи: особа злочинця, особа потерпілого, спосіб учинення, предмет кримінального правопорушення, обстановка, час і місце вчинення, мотив та мета кримінального правопорушення, механізм слідів. Наявність взаємозв'язків між елементами криміналістичної характеристики обумовлює можливість використання системного підходу в дослідженні цієї проблеми [21, с. 5-6].

М.Н. Савчин визначає основні ризики в органах судової влади, насамперед: незавершеність формування системи спеціальної підготовки суддів; можливість застосування недосконалих процесуальних форм для вчинення корупційних діянь; існування фактичної залежності суддів від судів вищих інстанцій; вплив на діяльність судової влади з боку суб'єктів політичної діяльності; недостатня відкритість і прозорість судового процесу; недостатній рівень матеріального забезпечення суддів та фінансового забезпечення діяльності судів; неефективна система кваліфікаційної атестації суддів та їхньої відповідальності за порушення правил професійної етики; загальний правовий нігілізм в українському суспільстві, недовіра населення до влади загалом і суду зокрема; низький професіоналізм залучених до сфери правосуддя представників юридичних професій. До основних напрямів діяльності антикорупційних органів щодо запобігання корупції в органах судової влади рекомендовано: постійний аналіз стану дотримання антикорупційного законодавства в судах, визначення процедур, при здійсненні яких найбільш часто вчиняються корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, розроблення додаткових щодо спеціальних заходів запобігання корупції; систематичний нагляд за поведінкою суддів, виявлення фактів вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, та вжиття заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності; проведення спеціальних занять із суддями,

спрямованими на формування знань, морально-психологічних установок щодо недопустимості вчинення корупційних діянь; висвітлення в засобах масової інформації виявлених фактів корупційних діянь у судових органах з метою налагодження співробітництва з населенням щодо отримання інформації з цих питань. Проблемні питання боротьби з корупційними проявами в органах судової влади України є складовими соціальних, політичних і правових проблем. Адже, проголошуючи своє рішення від імені України, корумпований суддя підриває насамперед авторитет держави. Повага до рішень судів залежить від того, чи вірить суспільство в непідкупність суддів. Незалежна та гідна поваги система судових органів є основою справедливості в державі. Кожен суддя зобов'язаний дотримуватися високих стандартів поведінки, утверджуючи непідкупність і незалежність судової влади в цілому. Важливо, щоб судова система гарантувала чесне та ефективне судочинство [23, с. 31-38].

Окрім того, В.М. Трепак зосереджує увагу на особливостях корупційних правопорушень у судах загальної юрисдикції, а саме: широкі повноваження судів здійснювати судочинство в усіх суспільних правовідносинах провокує представників законодавчої, виконавчої гілок державної влади і суб'єктів підприємницької діяльності вдаватися до неправомірних дій (тиск, підкуп тощо) задля отримання контролю над судами, суддями та використання їх у вузьких корпоративних цілях; судова влада матеріально та фінансово є залежною, оскільки рішення щодо матеріального забезпечення судочинства, оплати праці, соціальних гарантій тощо ухвалюються іншими органами державної влади. Відтак, важливе значення для протидії корупції в судовій та правоохоронній сфері має зміна окремих аспектів в організації юридичної освіти в Україні, насамперед – у відомчих ЗВО, переорієнтуванні навчальних програм і планів з поверхневого вивчення чинного законодавства на ґрунтовне засвоєння майбутніми суддями та правоохоронцями фундаментальних правових принципів, усвідомлення цінності прав і свобод людини, важливості демократії та верховенства права та нульової толерантності до будь-яких проявів корупції [24, с. 222-223].

У методиці розслідування злочинів у сфері службової діяльності О.В. Пчеліна виокремлює три етапи: збір і перевірку первинної інформації про злочин, початковий, наступний [25, с. 169]. Наприклад, за результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень встановлено, що етап збирання і перевірки первинної інформації про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами органів поліції характеризується наявністю ситуацій, коли до правоохоронного органу звернулася особа (особи), від якої вимагають неправомірну вигоду працівники поліції, або одержано оперативну інформацію про підготовку до конкретного епізоду одержання неправомірної вигоди поліцейським. Застосування ситуаційного підходу в методиці розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції дозволяє сформулювати практично-орієнтовані рекомендації з розслідування вказаного різновиду кримінальних правопорушень на різних етапах. Підставами для типізації слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування виступає обсяг і характер інформації про обставини злочину, а на подальшому етапі – позиція сторони захисту щодо повідомленої підозри. Вирішення тактичних завдань розслідування в кожній ситуації здійснюється шляхом послідовного проведення комплексів слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, а також використання спеціальних знань. При цьому помилки на стадії досудового слідства, які призводять до втрати доказового значення одержаних відомостей про обставини злочину та причетність до нього певної службової особи, переважно полягають у порушенні вимог кримінального процесуального законодавства під час проведення НСРД, оформлення результатів і відкриття матеріалів стороні захисту. Недопущення вказаних помилок сприятиме поліпшенню якості досудового розслідування досліджуваного різновиду злочинів [26, с. 313-316]. Дотично вважаємо ситуацію, коли прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди вчиняється суддями.

Однак, незважаючи на принципово важливі положення, сформульовані у працях зазначених вчених, проблемні аспекти, які виникають у слідчих (детективів, оперуповноважених, інших компетентних осіб) у процесі документування, розкриття та розслідування факту отримання чи надання неправомірної вигоди суддями, загалом не розглядалися. Результат системного аналізу наукових праць та узагальненої слідчо-судової практики дав змогу дійти висновку, що в розслідуванні вказаних кримінальних правопорушень є проблемні аспекти: 1) суб'єктами таких злочинів, як правило, є освічені, високоінтелектуальні особи, тому, як наслідок, злочини такої категорії відрізняються кваліфікованими способами підготовки [27, с. 81]; 2) незацікавленість керівництва посадовою особою, причетною до скоєння злочину, у виявленні злочинної діяльності свого колеги; 3) обізнаність суб'єктів про можливості, методи та засоби правоохоронних органів

щодо розкриття злочинів та їхня висока юридична обізнаність [28, с. 78]; 4) наявність великого обсягу оперативних та владних повноважень, корумпованих зв'язків у суб'єкта злочину у сфері службової діяльності; 5) використання в процесі доказування недопустимих доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини та ін. [29, с. 189].

Висновки. Аналіз наукових робіт в Україні дозволяє сформулювати уявлення про окремі аспекти розслідування корупційних кримінальних правопорушень, а саме прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. Перелік монографічних, дисертаційних та інших наукових праць з окресленої проблематики засвідчує, що основи методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень суддів під час здійснення правосуддя досі залишаються не розробленими (аналіз спеціальної літератури дає підстави стверджувати, що окремих монографічних досліджень розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями не виявлено). Таким чином, незважаючи на численність наукових праць з питань юридичної відповідальності суддів, кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, зокрема прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, а також щодо криміналістичних аспектів розслідування корупційних кримінальних правопорушень, монографічних робіт на рівні дисертаційних досліджень, присвячених формуванню основ розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, не проводилося, що потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Желік М. Б. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2018. 258 с. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1806/diszhelikmb.pdf>.
2. Семенишин М. О. Протидія кримінальним правопорушенням, вчиненим суддями і службовими особами органів правосуддя. *Слідча та детективна діяльність: виклики і перспективи*: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 25 травня 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. 212 с.
3. Мишков Я.Є. Методика розслідування хабарництва: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2005. 179 с.
4. Андрейко Ю.О. Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 283 с.
5. Бондаренко Д.А. Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2009. 16 с.
6. Комарницька М. О. Відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди за кримінальним правом України : дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львів, 2021. 203 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3739/1/komarnitcka_d.pdf
7. Шумейко Д.О. Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2015. 256 с.
8. Олійник С.В. Початковий етап та основні напрями розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: дис. ... канд. юрид. наук :12.00.09. Київ, 2016. 220 с.
9. Хить Ю.П. Юридико-психологічні засади взаємодії слідчого (детектива) та прокурора під час досудового розслідування корупційних злочинів : дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2023. 228 с.
10. Трепак В.М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2020. 481 с.
11. Кундеус В. Г. Щодо визначення злочинів, що полягають у пропозиції, обіцянці чи наданні неправомірної вигоди, як корупційних злочинів. *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17 квітня 2014 р.). Харків : Золота миля, 2014. С. 59–62.
12. Клімова С. М. Ковальова Т. В., Тучак М. О. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення: навч. посіб. Харків : Магістр, 2012. 200 с. С. 5.
13. Кушпін В. П. Кримінально-правова характеристика підкупу особи, яка надає публічні послуги. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 202–211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_801_37.

14. Калитаєв В. В. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. *Держава і право*. 2013. № 60. С. 375–380.
15. Таркан О. М. Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції: дис. ... доктора філософії: спец. 081 «Право». Харків, 2021. 244 с.
16. Шрамко О.М. Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2021. 227с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/19544>
17. Черноус Ю.М., Лісіцький А.В. Спеціальні знання у кримінальному провадженні: поняття, зміст, форми реалізації під час розслідування кримінальних правопорушень. *Електронний юридичний журнал*. 2023. №1. С. 477-480. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/112>.
18. Юсупов В.В. Особливості судових експертиз під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 536-540. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-9/131>.
19. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 571 с.
20. Балонь А.Б. Методика розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ : НАВСУ, 2015. 19 с.
21. Ромців О. І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... канд. юрид. наук. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2016. 226 с.
22. Борусовський М. В. Основи методики розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя : дис. ... доктора філософії: спец. 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2021. 240 с.
23. Савчин Н.М. Боротьба з корупційними проявами в органах судової влади України (з урахуванням міжнародного досвіду). *Правова держава*. 2017. № 28. С. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2017.28.234111>.
24. Трепак В. М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні : дис. ... доктора. юрид. наук. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 481 с. <http://idpnan.org.ua/files/2020/trepak-v.m.-teoretiko-prikladni-problemi-zapobigannya-ta-protidiyi-koruptsiyi-v-ukrayini.pdf>.
25. Пчеліна О.В. Етапізація процесу розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. Вип. 3. С. 167–170.
26. Таркан О. Ситуаційний підхід у методиці розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №3. С. 312-317.
27. Слущька Т.А. Кримінальна відповідальність за перевищення влади та службових повноважень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2010. 232 с.
28. Бондаренко Д. А. Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2008. 237 с.
29. Лазарева Д.В. Окремі процесуальні аспекти розслідування злочинів, що вчиняються у сфері службової діяльності. *Jurnalul juridic national: teorie și practică* Numărul 6 (34). 2018. С. 188-191. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/195-198_2.pdf.